

Konference Mlynářská symbolika aneb 900 let mlynářského znaku

Na pardubickém zámku v reprezentativních prostorách Rytířského sálu proběhla 6. června 2016 jedinečná konference, která měla poodhalit další neprobádané pole české molinologie. Účastníci se zabývali mlynářskou symbolikou a původem mlynářského znaku. Konferenci spolupořádalo několik institucí: na prvním místě Vodní Mlýny.cz, z. s., dále Podbrdské muzeum v Rožmitálu pod Třemšínem a Regionální muzeum ve Vysokém Mýtě. Záštitu nad konferencí laskavě převzala Ing. Jana Pernicová, náměstkyně hejtmana a členka Rady Pardubického kraje zodpovědná za školství, kulturu a památkovou péči.

Prvotním impulzem vzniku konference se stalo výročí udělení erbu mlynáři Jiříku z Doupova, který se podle pověsti zasažil o vítězství v bitvě na Luckém poli 13. května 1116. Ústředním cílem bylo osvětlit původ mlynářského znaku.

Konferenční den tvořily tři jednací bloky, a to Mlynářství v tradiční slovesnosti, Mlynářská symbolika a Mlynářství v pomocných vědách historických. Konferenci zahájila Šárka Mašková Janotová (SOKA Benešov, ÚHSD FF UK v Praze) a ve svém příspěvku *I na tomto mlýně býval... Mlynáři v proudu pověstí* seznámila posluchače se správnou definicí pojmu pověst a na několika příkladech ukázala, jakým způsobem pověstí putovaly po Evropě a jak lze touto cestou dohledat i reálný původ některých z nich. Podobného tématu se zhostila také Jaroslava Škudrnová (ZČU Plzeň, FF UK) ve svém referátu *Jsouc v těch písních mlýnář (ne)jeden aneb Obraz raně novověkého mlýnáře v kramářských písních*. Cílem její přednášky bylo poukázat na kramářské tisky jako na jedinečný pramen využitelný při studiu obrazu mlýnáře v myšlenkovém světě

obyčejných lidí 18. a 19. století. Podobným směrem, avšak na regionální úrovni, se ubírala přednáška *Mlýny a mlynáři v projevech slovesné lidové kultury* v podání Ilony Vojancové (NPÚ SLS Vysočina), jež představila výzkumy pracovníků Souboru lidových staveb Vysočina ze 70. až 90. let 20. století, kteří zaznamenali různé druhy lidové slovesnosti věnované mlýnům, mlynářům a pověrečným představám z tohoto prostředí. Na závěr bloku vystoupil Radim Urbánek (Regionální muzeum Vysoké Mýto) s prezentací *Vybrané mlynářské termíny a jejich nynější interpretace*, uvádějící mnoho přesně definovaných termínů a způsob, jak by se měly používat. Poukázal zde na etymologii a logiku mnoha mlynářských pojmů.

Na konci dopoledního bloku jednání dostali účastníci konference prostor pro diskusi o podobě modelu pomníku k připomínce devítistého výročí udělení erbu Jiříku z Doupova. Společně se hledalo znění textu, který by ozřejmil smysl památníku, jenž má být během léta 2016 vztyčen neda-leko Červova mlýna u Chýstovic (PE).

Odpolední jednací blok zahájila Martina Maříková (Archiv HM Prahy). Ta objasnila *Symboliku pražských přísežných mlynářů* zachycenou na předmětech sloužících k reprezentaci zemského mlynářského cechu. Kromě cechovních pečetí demonstrovala také několik málo dochovaných vodních cejchů a nastínila souvislosti mezi zde zobrazenými prvky a postupným ome-zováním pravomocí představených cechu na poli dozoru nad vodními stavbami. Následovala přednáška Jana Pešty (OSVČ) *Architektura mlýnů – výraz reprezentace mlynářů*, v níž hovořil o reprezentačních prvcích architektury jak v exteriéru, tak v interiéru. Přitom upozornil na nutnost

uvědomit si v konkrétních případech, zda se jedná o reprezentaci mlynáře, či majitele mlýna (vrchnosti). Blok uzavřel Rudolf Šimek (Podbrdské muzeum Rožmitál p. Tř.) s pojednáním o *Ikonografii předmětů cechu mlynářského*. Představil nejzajímavější z těchto artefaktů z expozic a muzejních depozitářů z celé České republiky, s přihlédnutím k výzdobě a způsobu užití předmětů v rámci cechu.

Blok věnovaný mlynářství v pomocných vědách historických započal Lukáš Kovář (SOkA Praha-východ) prezentací s názvem *Pocitiweho cechu mlinarzskeho peczet...* Zsvětíl posluchače do problematiky sfragistiky, historie používání mlynářských pečetí a především jejich typologie a mlynářské symboliky. Následoval příspěvek Věry Smolové (SOkA Příbram) *Genealogie mlynářského rodu Kočků a Fialů aneb Čím je genealogie prospěšná*. Autorka na vhodném příkladu přesvědčivě dokázala obhájit potřebu genealogie jako nedílné součásti molinologie. Po krátké pauze zazněl poslední referát, *Tajemný příběh mlynářského znaku*. Na speciální přání jej ochotně připravila Klára Woitschová (NM Praha, PVH FF UK). Jednalo se o vyvrcholení konference, a jak kolegyně Woitschová potvrdila, již během přípravy této konference molinologové předpokládali, že legenda o hrdinném mlynáři Jiřím z Doupova je výmyslem Václava Hájka z Libočan, který takto vytvářel erbovní pověsti na objednávku svým donátorům. Samotná podoba mlynářského znaku, jak ji známe dnes, vznikla až ve druhé polovině 19. století. Jednací den byl zakončen v Hlinsku

v hotelu Styl, kde proběhlo neformální setkání mnohých účastníků konference a kde došlo i na oslavu 4. narozenin webových stránek www.vodnimlyny.cz.

Všem přednášejícím patří poděkování za velmi kvalitní příspěvky a posluchačům za aktivní účast, což společně vytvořilo tvůrčí a zároveň mimořádně příjemnou atmosféru této konference.

Následující den, 7. června 2016, se konala exkurze. První zastávka se uskutečnila ve skanzenu na Veselém Kopci, kde účastníky po vybraných technických památkách erudovaně prováděl Radim Urbánek. Ve skanzenu je přivítala vedoucí Ilona Vojancová a spoluautorka knihy *Dílo a život mlynářů a sekerníků* Magda Krivanová. Skupinu zaujal především objekt vodního mlýna a další zajímavé technologické provozy. Následovala prohlídka uměleckého válcového Gregorova mlýna ve Žďárci u Skutče (CR), kde se průvodcům Urbánkovi a Šimkovi naskytla příležitost objasnit přítomným, jakým způsobem umělecký mlýn s válcovými stolicemi pracoval. Poslední zastavení se konalo ve školním mlýně Střední průmyslové školy potravinářství a služeb v Pardubicích, jímž zúčastněné je provedla paní Dana Kovaříková, zástupkyně ředitele školy.

Organizátoři pod vedením Rudolfa Šimka plánují vydání sborníku přednášek z této přínosné a účastníky velice kladně hodnocené konference.

Rudolf Šimek

(Podbrdské muzeum, Rožmitál p. Tř.)